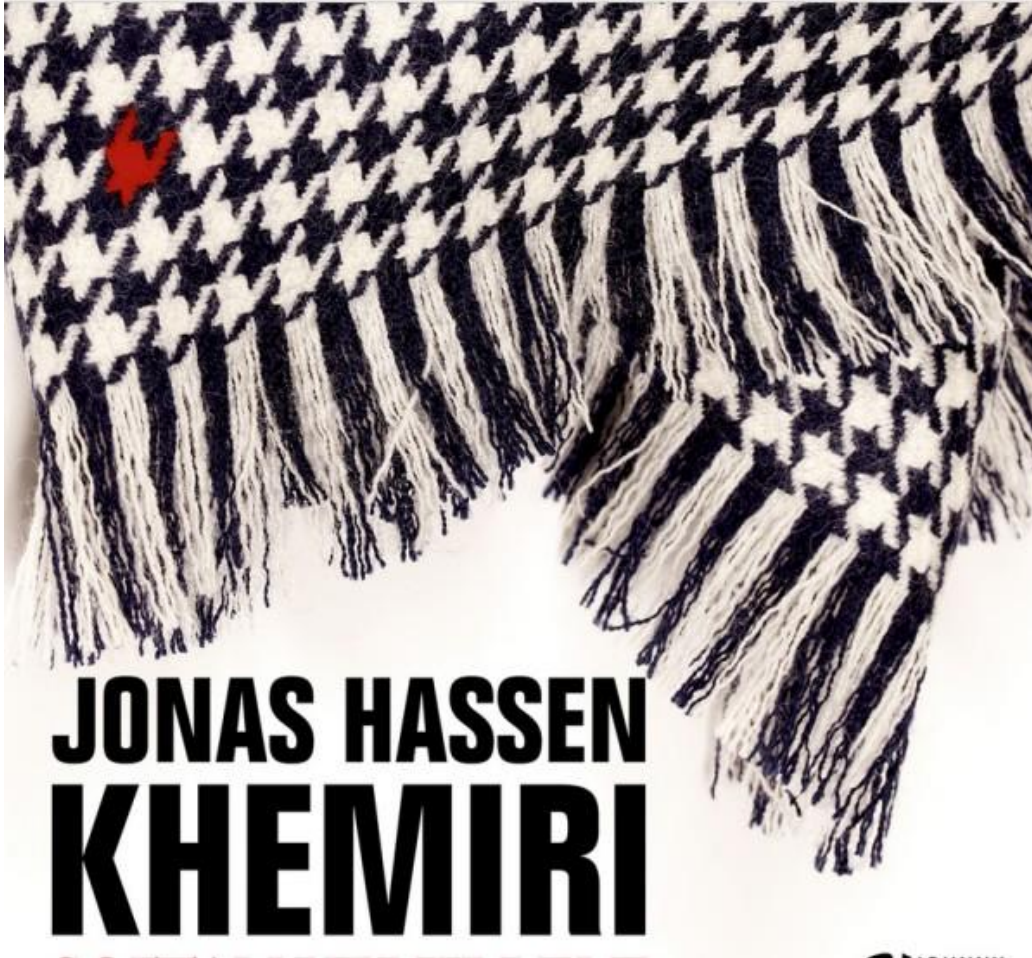

Jonas Hassen Khemiri: Soitan veljilleni

[PM/30 ADMIN](#)

Aina epäiltynä – RIITTA VAISMAA (3.4.2020)

Ihonväritään hieman keskivertoruotsalaista tummemmasta, Ruotsissa syntyneestä Ruotsin kansalaisesta on tullut maahanmuuttajien äänitorvi. Jonas Hassen Khemirin (s. 1978) isä on syntyjään tunisialainen. Jo kirjailijan esikoinen *Ajatussulttaani* (2004, Ett öga rött 2003) hätkähdytti. Khemiri kirjoitti esikoisensa maahanmuuttajalähiöiden ruotsiksi.

Khemiri on saanut lähes kaikki mahdolliset ruotsalaiset kirjallisuuspalkinnot. Augustin hän voitti teoksellaan *Kaikki se mitä en muista* (2015).

Pienoisromaani *Jag ringer mina bröder* ilmestyi ruotsiksi jo 2010. Ihmettelen, miksi suomennos *Soitan veljilleni* tuli vasta nyt, kun myöhemmin päivänvalon nähnyt *Isän säännöt* (2019) saatiin suomeksi kohta alkuteoksen ilmestyttyä. *Soitan veljilleni* on dramatisoitu ja nähty Suomessakin teatterissa jo 2014. Uskon, että kiinnostusta kirjalle olisi ollut viimeistään tuolloin. Mainiota, että teos on nyt suomenkielisten luettavissa. Ajankohtaisuuttaan se ei ole piiruakaan menettänyt.

Vaikka Khemiri käsittelee kaikissa teoksissaan maahanmuuttajien elämää rasistisessa yhteiskunnassa, hän onnistuu joka kerta yllättämään. Hän ei millään muotoa toista itseään. Kirjailija on sanonut, että hän alkaa jo olla kyllästynyt aiheeseensa. Kiinnostuneena odotan, mitä hän mahtaa kirjoittaa seuraavaksi.

Soitan veljilleni kuvaa piinaavan tehokkaasti niiden elämää, jotka ovat aina epäilyinä. Tapahtuipa mikä tahansa tihutyö tai vakavampikin rikos, epäilyinä ovat aina väärän väriset. Jopa päähenkilön, opiskelija Amorin, mummi seuraa uutisvirtaa tuonpuoleisessa voidakseen auttaa perillisiä.

Soitan veljilleni tapahtuu tilanteessa, jossa Tukholmassa on räjähtänyt autopommi. Huolekas Amor soittaa veljilleen ja kehottaa heitä olemaan varuillaan ja valmistautumaan. Veljiä eivät ole vain omat biologiset veljet vaan myös muut vähemmistöryhmiin kuuluvat.

Soitot muuttuvat kerta kerralta huolestuneemmiksi. Amor kehottaa veljiään pitämään matalaa profiilia ja pysymään kotona lukkojen takana. Seuraava Amorin neuvo veljille on, että näiden pitää esiintyä mahdollisimman tavallisesti ja pukeutua siististi vaan ei kumminkaan liian siististi. Palestiinalaishuivia ei saa missään tapauksessa käyttää. Seuraava kehoitus on järjestää näyttävää karnevalistista toimintaa. Viimeisen viestin Amor jo kuiskaa; hänen oma pelkonsa on saanut hänet epäilemään itseään.

”Soitan veljilleni ja sanon: Sattui äsken niin sairas juttu. Mä olin matkalla kotiin kun näin todella epäilyttävän henkilön. Miehellä oli musta tukka ja epätavallisen iso reppu ja kasvojen peittona palestiinalaishuivi.

Soitan veljilleni ja sanon: Kesti ehkä sekunnin murto-osan ennen kuin tajusin että se oli mun oma peilikuvani.”

Epävarmuus ja pelko ovat koko ajan käsin kosketeltavan läsnä. Loppu on melko lohduton, kun Amorin todellisuudentaju jo horjuu.

Soitan veljilleni on lähes kokonaan erinomaisen taitavasti tuotettua nykyajan puhelinpuhetta ja muita lyhyitä viestejä ja kommentteja, joita singahtelee eri suuntiin. Khemiri on jakanut pienoisromaaninsa luvut sen mukaan, keneen Amor kussakin luvussa enimmäkseen pitää yhteyttä. Tämä ei kuitenkaan estä käsittelemästä eri luvuissa konaisuuteen olennaisesti liittyviä monia ihmisiä ja tapahtumia.

Lapsuuden ystävä Shavi saa Amorin tuntemaan huonoa omaatuntoa, kun Amor jättää vastaamatta tämän puheluihin. Nuorten miesten ystävyys on muuttunut, kun Shavi on perustanut perheen eikä ainainen puhe pikkulapsesta jaksa kiinnostaa Amoria. Shavi kuitenkin kulkee vähintään Amorin ajatuksissa koko teoksen ajan. Muita keskustelukumppaneita ovat mm. serkku ja jopa puhelinmyyjä. Kaikessa on kyse myös perheestä. Amorilla on huoli muistakin kuin veljistä. Samalla nousee esiin ristiriitaisia tunteita, kun

yliopisto-opiskelija pyrkii saamaan rakoa itsensä ja perheen tai meikäläisittäin suvun väliin. Ehditäänpä selvittää myös rakkausjuttu ja sen päättyminen.

Lyhyt ilmaisu paitsi sitoo Khemirin pienoisromaanin tiukasti nykyaikaan myös tuottaa tarvittavaa kevennystä ja jopa komiikkaa. Kaupungilla edes takaisin kulkevaa Amoria ei hänen omasta mielestään seurata, mutta samaan aikaan stalkkaava poliisimies tulkitsee Amarin tekemiset ja puhumiset toisin kuin mies itse.

”Istuin yhdelle laiturin penkeistä ja odotin.

Kohteella on mukanaan reppu, kuuntelen.

En katsellut uteliaana muita matkustajia, en kirjoittanut vihkoon, en ottanut kuvia puhelimellani.

Musta reppu, riittävän iso sisältääkseen ...

Kenellekään ei tullut epämukava olo minut nähdessään.

Kohde pitää tarkkaa huolta repustaan, kuuntelen.

Juna lähestyi ja nousin penkiltä.

Reppu on jotenkin epämääräinen, kuuntelen.

Ensimmäinen vaunu oli aika täynnä, joten suuntasin kohti seuraavaa.

Kohde yrittää karistaa meidät kannoiltaan, kuuntelen.

Sitten minä matkasin kaupunkiin.

Kohde yrittää sulua tua ympäristöönsä, kuuntelen.

Istuin enimmäkseen ajatuksissani.

Kohde esittää rauhallista, kuuntelen.

—

Minua ei seurattu.

Kohde on muutaman minuutin kävelymatkan päässä rikospaikalta, kuuntelen.

En vilkuillut levottomasti olan yli.

Kohde näyttää hermostuneelta, kuuntelen.

—

Mikään ei ollut toisin, mikään ei ollut uutta, minua ei seurattu, kukaan ei luonut minuun outoja katseita, kukaan ei ajatellut: tuo tuossa on yksi niistä.

Kohde liikkuu kohti rikospaikkaa, kuuntelen.

Minä olin osanen kaupunkia – tismalleen niin kuin kaikki muutkin, tismalleen kuin tuo nainen pusseineen ja tuo mies, jolla on nurinpäin käännetty punainen pipo.

Kohde on pysähtynyt, toistan, kohde seisoo paikallaan, kuuntelen.

Tismalleen kuin tuo täti nakkisämpylöineen ja isä kaksosvaunuineen.

Kohde hikoilee, kuuntelen.

Minä olin osanen kaupunkia tismalleen kuin kampaaja, joka seisokeli salonkinsa edustalla polttamassa tupakkaa.

Kohde kohentaa reppuaan, kuuntelen.”

Poliisia kovasti kiinnostaneessa repussa ei ollut asetta vaan suvun vastenmielinen toimeksianto: vaihdettava porakone ja sen rikkoutunut pää. Olipa Amarin taskussa vanha veitsikin.

Välillä on epävarmaa, kuka kulloinkin puhuu ja kenelle. Ehkä se ei ole välisikään, koska toisinaan Amor käy puhelinpuhetta itsensä kanssa, välillä hän taas on vain puhuvinaan puhelimeensa. Pelon ja epävarmuuden kasvamisen ja sen myötä todellisuuden tajun haurastumisen Khemiri onnistuu kuvaamaan todella puhuttelevasti.

Kuten uein lyhyessä viestittelyssä, paljon jää sanomatta ja välistä tulee sanoneeksi ihan muuta kuin oli tarkoitus. Jonas Hassen Khemirin avoin ja kuulas ilmaisu houkuttaa täyttämään rivien välit.

Jonas Hassen Khemiri: Soitan veljilleni (Jag ringer mina bröder). Suom. Tarja Lipponen. Johnny Kniga 2020. 127 s.

Riitta Vaismaa on helsinkiläinen kirjallisuuskriitikko